

УДК 7.037.3

Т. Чоп

Тернопільський національний університет ім.І.Пулюя, Україна

МИТЕЦЬ ЯК ПОДІЯ В УКРАЇНСЬКОМУ АВАНГАРДІ ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ

T. Chop

THE ARTIST AS A HAPPENING IN THE UKRAINIAN AVANT-GARDE OF THE EARLY TWENTIETH CENTURY

Особлива роль провідників неklasичного мистецтва, серед яких лідери українського авангарду, зокрема футуризму: М. Бурлюк та М. Семенко, визначається не лише спроможністю об'єднати навколо себе потужний гурт митців-новаторів та створювати нові концептуальні моделі творчості. Їхній потужний енергетичний запал сам по собі є мистецьким проектом, який давав життя напрямку. «Головні проводирі авангардистських груп — бунтарі за своєю природою, які мусять створювати й декларувати стан кризи; водночас ці люди - професійні «рекламні агенти», які докладають чималих зусиль для популяризації руху.» [1,77]

Скандал був рисою, притаманною як італійському, так і українському футуризму. Проте творче відношення до цього виду девіантної поведінки, на відміну від побутового, переводить його з сфери соціального в сферу естетичного, випробовуючи неетичну стратегію в якості елемента своєї мистецької реалізації. Провокативна поведінка лідерів руху – це перформанс та, водночас, декларація власної позиції, що кидає виклик мейнстриму.

Провокативна, неоднозначна поведінка футуристів, з точки зору Д. Бурлюка, допомогла їм досягти якщо не розуміння, то прийняття футуристичних творів як частини мистецького процесу, а тому він наполягав продовжувати «біснуватись, проповідувати, гримати кулаком в лоб слухачам», оскільки це означало «ломитись у відкритий хід», продовжувати доносити значення футуристичної творчості до широкого загалу.

Митці авангарду були тим резонансом, який втілював в собі феноменологічний потік реальності, його невизначеність та кризу, характерну для суспільства початку та середини ХХ століття. Ця онтологічна невизначеність породила естетику нового кшталту, з новим, нечуваним відчуттям свободи від канонів, фігуративності, антропоморфності. Свобода, що її пропагували своєю поведінкою авангардисти, кричала нестабільністю, девіативністю та абсурдом, проте, як стверджує Пітер Кенінг, ця творча свобода – «це самостійно винайдена «самостійна рівновага» людського пристосування <...>, яка, відкриваючи реальну порожнечу людської сутності, обертає цю нестачу та «моральну кризу» в нагоду погратися з цією порожнечою й утвердити її хаотичну силу. Самостійно творена свобода уявляти нові відносини та сполучення, альтернативні плани майбутнього <...> на протигагу політичному імперативу визнати наявність реальної тривоги, спричиненої онтологічною непевністю» [2,284]

Позиціонування митця-авангардиста видається штучним і надуманим, проте ця «театральність» може сприйматись як сміливий намір поєднати два виміри: реальний та творчий. Грайлива поза художника чи поета стає засобом входження творчості в життя, довільного змішування різних цінностей та реальностей, де ця поведінкова форма починає виконувати роль тексту, естетичної події. В цьому є величезна заслуга авангардистських напрямків: саме вони розширили, перетворили, деконструювали класичні межі естетичного, роблячи його суб'єктами «річ», «поведінку» чи «ніщо».

Література: 1. Рябчук С. М. Український авангард: між деструкцією та «самозванством» / С. М. Рябчук // Магістеріум. – К., 2007. – Вип. 29. – С. 75–82; 2. "Енциклопедія постмодернізму". - К.:Вид-во Соломії Павличко "Основи", 2003. - 503с.